

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2

DOM
2011-12-16
Meddelad i
Göteborg

Mål nr
11351-11 E
Enhet 2:1

SÖKANDE

Tage & Söner Byggnads AB, 556118-4440
Rödkullsvägen 4
302 41 Halmstad

Ombud: Advokat Per Vestman
Foyen Advokatfirma i Sverige KB
Södergatan 15
211 34 Malmö

MOTPART

Halmstads kommun
Fastighetskontoret
Box 153
301 05 Halmstad

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

KONKURRENSVERKET	
2011-12-16	
Avd	
Dnr	
Doss	Aktbil

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

Dok.Id 117765

Postadress Box 53197 400 15 Göteborg	Besöksadress Sten Sturegatan 14	Telefon 031 - 732 70 00 E-post: forvaltningsratten@goteborg.dom.se	Telefax 031 - 711 78 59	Expeditionstid måndag - fredag 09:00-15:00
---	---	--	-----------------------------------	---

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2**DOM****BAKGRUND**

Halmstad kommun genomför en upphandling av "Nybyggnad av Söndrumsskolan". Upphandlingen görs som en "samordnad generalentreprenad" och omfattar bl.a. byggentreprenad. Upphandlingen genomförs i ett öppet förfarande enligt LOU.

Av tilldelningsbeslut från Halmstad kommun den 30 augusti 2011 framgår att gällande bygg har enligt utvärderingskriterierna lägsta pris lämnats av Tage & Söner Byggnads AB (bolaget). Av skrivelse från Halmstad kommun den 6 september 2011 framgår att tidigare utskickat tilldelningsbeslut inte gäller eftersom kommunen upptäckt felaktigheter rörande upphandlingen för byggentreprenaden. Av tilldelningsbeslut den 20 september 2011 framgår att lägsta pris enligt utvärderingskriterierna har lämnats av Skanska Sverige AB och att anbudet antas.

YRKANDEN M.M.

Bolaget ansöker om överprövning och yrkar att upphandlingen inte får avslutas med mindre rättelse sker på så sätt att anbudet från bolaget ska bedömas kvalificerat och upptas till utvärdering. Bolaget anför bl.a. följande. Kommunen har förkastat bolagets anbud med motiveringen att vad som redovisats i bilaga 4 till anbudet avseende utförandet enligt handling i förfrågan och avseende det alternativa utförandet utgör reservationer. Bolaget bestrider att vad som redovisats i bilaga 4 till anbudet i kombination med förtydligandet innefattar någon reservation. I förtydligandet har de klargjort att bilaga 4 till anbudet enbart avsett att redovisa det alternativa utförandet. Av vad som redovisats i bilaga 4 ska således inga slutsatser dras om det utförande som framgår av förfrågningsunderlaget, dvs. det av Halmstad föreskrivna utförandet av fasaden. Redan av detta skäl kan inte bilaga 4 utgöra en reservation mot vad kommunen efterfrågat. I förtydligandet har

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 3
11351-11

bolaget klargjort att de, oaktat vad som redovisats i bilaga 4, uppfyller alla av Halmstad ställda kraven. Deras anbud uppfyller således under alla förhållanden kraven avseende utförandet enligt handlingarna och kraven avseende det alternativa utförandet. Det framgår av rättspraxis att eventuella oklarheter i fråga om ett anbud uppfyller ställda krav inte behöver beaktas om anbudsgivaren på annat sätt bekräftar att hans anbud uppfyller ställda krav. De har, utifrån de uppgifter som finns i förfrågningsunderlaget, i bilaga 4 till anbudet räknat fram de genomsnittliga u-värden som bolaget redovisar där. Att detta u-värde inte stämmer överens med det värde som Halmstad förutsatt kan inte lastas dem. Fel i anbudsgivarens redovisning som beror på fel i den upphandlande myndighetens tillhandahållna uppgifter kan inte innebära en reservation mot förfrågan. Det alternativa utförandet ska inte beaktas vid utvärdering av anbuden. En reservation mot något som inte ska utvärderas ska inte leda till att anbudet blir orent. De har vid den första utvärderingen Halmstad gjorde, varvid deras anbud togs upp till prövning, tilldelats kontraktet eftersom det var det mest ekonomiskt mest fördelaktiga. Inga av de prövade anbuden har avseende de villkor som utvärderats förändrats mellan den första och andra utvärderingen. Deras anbud skulle därav ha varit det ekonomiskt mest fördelaktiga för det fall det tagits upp till prövning vid den andra utvärderingen. Det är därav visat att de lidit skada av att anbudet förkastats vid den senare utvärderingen.

Halmstad kommun bestrider yrkandet från bolaget om rättelse och anför bl.a. följande. I den överprövade handlingen har kommunen uppställt vissa krav avseende den byggnad som ska uppföras. Bland annat har krav uppställts på fasadglaspartier och att dessa ska ha ett u-värde som är lika med eller bättre än 1,1 W/m²K. Kommunen har även begärt att anbudsgivare ska lämna alternativt pris på fasadglaspartier med ett u-värde som är lika med eller bättre än 0,85 W/m²K, det vill säga ett bättre u-värde än det uppställda kravet på 1,1 W/m²K. Tanken bakom att begära ett alternativpris på fasadglaspartier med ett bättre u-värde än uppställt grundkrav är att skapa

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2**DOM**

möjlighet för ett sådant val om det visar sig att det finns ett ekonomiskt utrymme för något sådant när det står klart vilken nivå som det vinnande anbudet hamnar på. Under anbudstiden uppmärksammades kommunen på att motstridiga uppgifter förelåg i anbudssunderlaget och gick därför ut med ett förtydligande som anger att det är texten i de administrativa föreskrifterna som är styrande. Bolaget anger i bilaga avseende alternativa fasadglaspartier u-värde av ca 1,4, vilket kommunen bedömer som om grundkravet på fasadglaspartier om 1,1 W/m²K inte är uppfyllt. När kommunen uppmärksammat detta och gjort sin inledande bedömning bestämdes att en begäran om förtydligande skulle tillsändas bolaget. I begäran hänvisar kommunen till bolagets egen text och till vad bolaget angett avseende sitt anbud och alternativpriset och avslutar med begäran om ett förtydligande. Bolaget lämnar i sitt svar ingen förklaring till varför det i bilagan avseende alternativutförande angivits värden avseende egna anbudet som inte uppfyller grundkravet på fasadglaspartier. Därmed gjordes bedömningen att bolagets anbud var orent och således inte uppfyller uppställda krav. Sammanfattningsvis har kommunen givits uppfattningen – genom bolagets bilaga om alternativutförande – att bolagets anbud är orent såvitt avser fasadglaspartiernas genomsnittliga u-värde, en uppfattning som kvarstått och utmynnat i ett slutligt ställningstagande, trots ett förtydligande från bolaget.

Bolaget har därefter yttrat bl.a. följande. I förtydligande har bolaget inledningsvis klargjort att bilaga 4 till anbudet inte avsåg att redovisa annat än det alternativa utförandet. Kommunen har därför inte haft anledning att dra några slutsatser om reservationer i bilaga 4 i förhållande till vad som efterfrågas enligt förfrågningsunderlaget. Vidare har bolaget klargjort att man åtar sig att utföra entreprenaden enligt de villkor som framgår av förfrågningsunderlaget. För det fall vad bolaget redovisat i bilaga 4 till anbudet kan uppfattas som en reservation har således bolaget genom förtydligandet klargjort att anbudet uppfyller ställda krav. Bolaget bestrider kommunens

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2**DOM**

uppgift att det i förfrågningsunderlaget finns ett krav på att fasadglaspartier ska ha ett u-värde på 1,1 W/m²K eller bättre. Det går inte att utläsa ett sådant krav i förfrågningsunderlaget. Kommunen har angett uppgifter om glasets u-värde på A-ritningen men uppgiften är inte formulerad som ett krav. Uppgiften är av allt att döma hämtad från specifikationerna för det material som kommunen föreskrivit. Förfrågningsunderlaget redovisar inte några kompletta fasadglaspartier och definierar inte heller vilka komponenter som ingår i ett fasadglasparti. De glaspartier som redovisas i A-ritningarna ska för att bli kompletta fasadglaspartier kompletteras med systemprofiler m.m. innan en beräkning av u-värde är möjligt. På de uppgifter som funnits tillgängliga i förfrågningsunderlaget har det således inte varit möjligt att göra en beräkning av u-värde på de glaspartier som framgick av förfrågningsunderlaget.

Kommunen tillbakavisar påståendet om att det i förfrågningsunderlaget inte finns något angivet krav vad avser fasadglaspartierna. Det rätta förhållandet är att det av förfrågningsunderlaget, bl.a. punkt AFB.22 samt AFB.31, framgår vilka krav som gäller för ifrågavarande entreprenad. Nämnade dokument i förening med handlingen KF tydliggör vilket u-värde som gäller för fasadglaspartierna. De två övriga anbudsgivarna har förstått vilka krav som ställs på fasadglaspartierna. I A-ritningarna, till vilka hänvisning sker i förfrågningsunderlaget, återges kompletta fasadglaspartier med ingående komponenter. I förfrågningsunderlaget har angivits att det finns möjligheter till frågor men några sådana har inte framställts av bolaget. I och med att bolaget inte uppfyller kraven vad avser u-värde för fasadglaspartierna har kommunen haft rätt och också skyldighet att förkasta bolagets anbud. Bolaget har inte styrkt sitt påstående om att kommunen på felaktig grund förkastat bolagets anbud.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2**DOM****DOMSKÅL***Tillämpliga bestämmelser m.m.*

Av 1 kap. 9 § LOU framgår följande. Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iaktas

Av 9 kap 8 § LOU framgår följande. En upphandlande myndighet får tillåta att en anbudssökande eller anbudsgivare rättar en uppenbar felskrivning eller felräkning eller något annat uppenbart fel i anbudsansökan eller anbudet. Myndigheten får begära att en anbudsansökan eller ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. Myndigheten får också begära att en leverantör förtydligar eller kompletterar handlingar som getts in och som avses i 10 och 11 kap.

Av 16 kap. 5 § LOU, i målet aktuell lydelse, framgår att om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i LOU och detta medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande RÅ 2009 ref. 69 framgår att det i mål om ingripande enligt LOU som huvudprincip gäller att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart sätt ska ange på vilka omständigheter han grundar sin talan och att förvaltningsrätten bör pröva bara de grunder som sökanden tar upp.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

Sida 7
11351-11

Utredningen

Av administrativa föreskrifter avsnitt AFB.31 framgår bl.a. följande. I anbud anges:

- Tillkommande/Avgående priser (ingår ej i anbud) för:
  - o Alternativt pris på utförande av fasadglaspartier med u-värde lika med eller bättre än 0,85W/m²K, istället för med u-värde lika med eller bättre än 1,10W/m²K. Redovisat u-värde på 1,0 W/m²K är ett genomsnittligt värde fördelat på hela ytan av fasadglaspartier, varvid den alternativa redovisningen ska utföras på samma sätt. Bilaga innehållande följande redovisning av u-värde för fasadglaspartierna olika delar enligt följande:
    - Stomme
    - Glas inkl fyllning
    - Dörrar

Av KF 2 framgår bl.a. följande. I AF, AFB.31 framgår följande text. Alternativt pris på utförande av fasadglaspartier med u-värde lika med eller bättre än 0,85 W/m²K, istället för med u-värde lika med eller bättre än 1,1 W/m²K. Redovisat u-värde på 1,1 W/m²K är ett genomsnittligt värde fördelat på hela ytan av fasadglaspartier, varvid den alternativa redovisningen ska utföras på samma sätt. Bilaga innehållande redovisning av u-värden för fasadglaspartierna olika delar enligt följande.

-Stomme

-Glas inkl fyllningar

-Dörrar

I övriga handlingar gäller att texten under NSC.1313 i byggbeskrivningen är motstridig. Angivna u-värden på ritning A42.4.011 avser således inte de sammansatta partierna. På A-ritning framgår inte att ett alternativt pris ska anges i anbud. Förtydligandet avser att AF är styrande i detta fall då det

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2**DOM**

föreligger motstridiga uppgifter i handlingarna avseende de sammansatta glaspartier.

Av anbud från Tage & Söner Byggnads AB framgår bl.a. följande. Bilaga innehållande följande redovisning av u-värde för fasadglaspartierna olika delar enligt följande.

-Stomme	Ja	bilaga: 4
-Glas inkl fyllning	Ja	bilaga: 4
-Dörrar	Ja	bilaga: 4

Av bilaga 4, med rubrik *bilaga alternativt avseende fasadglaspartier med u-värde lika med eller bättre än 0,85 W/m²K*, till anbud från Tage & Söner Byggnads AB framgår bl.a. följande.

Enl. handlingar (glas u-värde 1,1 W/m²K)

Stomme inkl glas och fyllningar för 2-glaspartierna hamnar vi på ett u-värde av ca 1,4. Dörrarna ligger på ett u-värde av ca 1,6 – 1,8.

Enl. alternativpris (glas u-värde lika med eller bättre än 0,8 W/m²K)

Stomme inkl glas och fyllningar för 3-glaspartierna hamnar vi på ett u-värde av ca 1,2. Dörrarna ligger på ett u-värde av ca 1,4.

I ett e-postmeddelande från kommunen till Tage & Söner Byggnads AB uppges bl.a. följande. För att säkerställa att vi uppfattat ert anbud korrekt önskas ett förtydligande avseende ert anbud och er bilaga 4. I bilaga 4 redovisar ni vad som ingår i handlingarna, dvs. grundanbudet. Ni redovisar också det vi efterfrågat, dvs. tillkommande/avgående pris för fasadglasparti med u-värde lika med eller bättre än 0,85 W/m²K. I KF2 som skickades ut den 7 juli 2011 förtydligar vi vad efterfrågade priser avser, dvs. det genomsnittliga u-värdet på hela ytan av fasadglaspartiet. Förtydligandet gjordes då det lämnats motstridiga uppgifter i handlingarna. För de genomsnittliga värden som ni angett i bilaga 4 när det gäller ingående fasadglasparti önskas ett förtydligande. Vad avses?

Av svar från Tage & Söner Byggnads AB till kommunen framgår bl.a. följande. Vår bilaga 4 avser enbart att redovisa det alternativa utförandet som efterfrågas. Detta framgår av rubrik i bilaga 4. Angivna värden i bilaga 4 avser snittvärdet för de olika ingående delarna, utan beaktande av delarnas ianspråktaga ytor. Vi klargör att det genomsnittliga u-värdet för fasadglaspartier uppfyller ställda krav på utförandet. I vårt anbud framgår att vi åtar oss att utföra entreprenaden enligt de villkor som föreskrivs i förfrågningsunderlaget.

Förvaltningsrättens bedömning

Bolaget tilldelades uppdraget men detta beslut ändrades och Skanska har därefter tilldelats uppdraget av Halmstads kommun. Bolaget begär överprövning av det senare beslutet på de huvudsakliga grunderna att bolagets anbud aldrig har inneburit en reservation och skulle anbudet anses innehålla en reservation ska denna inte ges betydelse eftersom Tage i sitt förtydligande angett att bolaget uppfyller kravet om u-värde samt om det u-värde Tage angivit är för högt så grundar sig detta i uppgifter från kommunen, vilket gör att anbudet inte kan anses orent. Utöver detta menar bolaget att u-värde på 1,1 W/m²K inte är ett skallkrav.

I förfrågningsunderlaget står det inte uttryckligen att det är ett skallkrav att u-värdet ska vara lika med eller bättre än 1,1 W/m²K men genom att det i AFB.31 är formulerat "(i) anbud anges" i kombination med att det alternativa utförandet är "lika med eller bättre än 0,85 W/m²K. *istället* (kursivering här) för med u-värde lika med eller bättre än 1,10 W/m²K" blir tolkningen att ett värde på lika med eller bättre än 1,1 W/m²K är ett skallkrav. Det krävs inte mycket för att förstå detta och alla normalt omsorgsfulla och rimligt informerade leverantörer har förstått att det är ett skallkrav, som ska förstås på detta sätt. Fråga är alltså om ett skallkrav och förfrågningsunder-

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2**DOM**

laget är tillräckligt tydligt. Skäl för ingripande på denna grund finns därför inte.

Frågan är därefter om bolagets anbud uppfyller nämnda skallkrav. Bolaget har kryssat i rutan för redovisning av u-värde för fasadglaspartiers olika delar, vilket kan tolkas som att anbudet uppfyller kraven för det i förfrågningsunderlaget angivna u-värdet. Bolaget har i själva anbudet för detta emellertid hänvisat till bilaga 4, som visserligen har rubrik med innebörden att det rör det alternativa utförande som efterfrågas men ändå i texten, en underrubrik samt genom hänvisningen i själva anbudet även avser själva anbudet med kravet på ett u-värde på högst 1,1 W/m²K. I texten står att anbudet för glas u-värde 1,1 W/m²K för stomme inklusive glas och fyllningar hamnar på ett u-värde av ca 1,4. Bolaget anger således här att det inte uppfyller skallkravet på 1,1 W/m²K. Kommunen har därefter begärt ett förtydligande vad bolaget avser med de genomsnittliga värden som bolaget angett i bilaga fyra gällande ingående fasadglasparti. Denna förfrågan måste tolkas som att kommunen undrar vad bolaget menar med siffror på 1,4 W/m²K. Bolaget har i svar till kommunen inte svarat på förfrågan utan uppger endast att bilaga 4 avser det alternativa förfarandet och att anbudet uppfyller kraven som ställs i förfrågningsunderlaget. Även om bilaga 4 enligt huvudrubriken avser det alternativa utförandet så avser bilaga 4, som konstaterats ovan, enligt såväl en underrubrik som innehållet och hänvisningen i själva anbudet även anbudet och det som står i bilaga 4 ingår därför i anbudet. Det som sägs om u-värdet gällande kravet på 1,1 W/m²K måste därför tas i beaktande och det framgår där att kravet på 1,1 W/m²K inte är uppfyllt. Bolaget uppger att anbudet uppfyller kraven men det som står i bilaga 4 visar alltså på motsatsen, varför skallkravet alltså inte är uppfyllt.

Eftersom A-ritningarna, till vilka hänvisning sker i förfrågningsunderlaget, återger kompletta fasadglaspartier med ingående komponenter har det på

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2**DOM**

de uppgifter som varit tillgängliga i förfrågningsunderlaget varit möjligt att göra en beräkning av u-värde på de glaspartier som framgår av förfrågningsunderlaget. Vad bolaget uppger i denna del innebär därför inte att det finns grund för ett ingripande enligt LOU.

På grund av det ovan anförda och då bolagets anbud således inte uppfyller ett väsentligt skallkrav var det rätt av kommunen att förkasta bolagets anbud och hade kommunen inte gjort det hade den handlat i strid med LOU.

Sammanfattningsvis medför det som bolaget anför och har visat inte att kommunens upphandling står i strid med LOU. Grund för ingripande enligt LOU finns därför inte, varför ansökan ska avslås

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1 B LOU)

Urban Karlsson

Rådman

Föredragande i målet har varit föredraganden Lisa Montan.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1B LOU